

STRAŽNI OGNJI

SREDNJEŠOLSKA PRILOGA KRIŽA NA GORI

Letnik III

1926/27

Štev. 3—5

Novi človek

»Prapor sam še ne zadostuje. Treba mož, da ga nosijo. Resnica še ne zadostuje. Treba mož, ki jo povedo. Naše pravice, ki vise gori na nebu, še ne zadoščajo. Treba junakov, ki jih priboré doli.«

»Kdor veruje vase, v tega verujejo kmalu tudi drugi.«

V nas je boježeljnost. Sila in moč kipi v nas in se hoče udejstviti — in mi se bojujemo, se moramo bojevati in se veselimo boja!

Toda dokler se borimo »proti« čemu, je naš boj polovičarski. Se-li bori solnce proti temi? Solnce je in ravno s tem je tema izginila.

To je ravno novi pomen boja.

Čemu gledate na nasprotnike, sovražnike, sploh na druge? Ravno zato ostanete vedno na isti ravnini, v istem ozračju.

Preprosti bodite! Bodite sami vedno čistejši, višji, plemenitejši — in s tem izgine vse drugo.

Naš boj ne sme biti proti čemu — ampak mora iti navzgor!

Da se vedno primerjamo z drugimi, je ravno naša bojazljivost, in naš ničeven ponos. Toda le na Enega naj je obrnjen naš pogled, samo z Enim se smemo, se moramo »primerjati«: z Najvišjim. Naprej, kvišku naš pogled!

Ne glejte na to, kar je za vami! Ampak na to, kar je **pred** vami!

In to je neskončnost.

In ostane neskončnost vedno pred vami, nikoli dovršena in dosežena.

Tako ostanemo večno mladi, večno silni, večno ponižni.

Ponižnost in sila je isto!

Bodite popolni, kakor je vaš Oče nebeški popoln...! To velja vsem ne kot svet samó!

Kajti ravno to je bistvo krščanstva, vsebina življenja. Kako ozko in nizko je v primeri s to neskončno nalogo ves boj »proti«...!

Ali ste vi še vedno pri onih, ki izstrele svoje puščice na vse strani, mesto da bi napeli lok in vrvico z največjo silo proti Najvišjemu?

Toda gotovo, zopet: pravi boj nas zajame popolnoma, in mi se ne moremo čutiti pri tem velike in pogumne in v »pravici« nasproti drugim, kot zastopniki dobrega...! To je bil ponos in krivda farizejev; tudi ti so zrlí na druge in se primerjali z njimi in se smatrali...!

Mi pa hočemo zreti le na Boga, na ono Najvišje: ponižni, silni, preprosti! —

Črta v vsemirju

Vidiš li zvezdo na temnem zapadu,
li slutiš kam pada, kam izginja v svet?
Vzšla je v svitu na svetlem izhodu,
s srcem boleznim je gledala svet.

Videla mnogo, premnogo bolesi,
videla vse je slabosti ljudi;
videla tisoče, jokajoče v boli,
da se le eden zato veseli.

Pada izginja zdaj v vsemirje,
joče nad svetom, ki poln je gorja.
Plaka ljubezen, ki vir vse bridkosti,
radosti je daljne, neznane srca.

Dan

Sestra govori.

Čutite, sestre, da je dan?
Vidite, sestre, veliko plan?
Sestre, bojite se dela?

Čujte, sestre, danes je dan,
preteklost za njim,
prihodnost pred njim.
Sestre, kratek je dan!

Ob razdobju

Stoletja je stala Evropa v znamenju krščanskega nramnega zakona. Stoletja je vladal v gospodarskem življenju čut solidarnosti narodnega in ljudskega, skupnega blagra. Stoletja je stalo to življenje v znamenju gotove omejitve in zadovoljivosti. Takrat je Evropa procvitala. — 19. stoletje je bila doba evropske svetovne vlade. V znamenju križa je šla Evropa v svet, si ga je osvojila in obenem spreobračala pagane. Vse antične vevlasti, Kitajska, Belgija in Turčija, vse jutrove dežele so bile v razpadu in so bile skoro vazali evropskih oblastí, samo Amerika se je osvobodila, toda kljub temu je ostala Evropa središče sveta.

Svetovna vojska je to svetovno gospodstvo Evrope strla za vedno.

Zato, ker je ona pokazala, da je ves napredek človeškega razuma le goljufija in domišljija. Potem je prišla še revolucija in do golega razgalila vso zunanjo in notranjo neresničnost.

Svoj čas je bil središče vsega stvarjanja človek. 19. in 20. stoletje pa navdaja in preveva vladarico Evropo hlepenje po dobičku, kapitalu, obrestih. Svoj čas so ljudje bili gospodarji sami svoji in narave, danes je človek usuznjen stroju in kapitalu. Tehnika je podvrgla skoro vse naravne sile človeku — in ga jim usuznjila.

Mrzlično se povsod stopnjuje produkcija, mrzlično dela tehnika — toda čim besneje divjajo stroji, tem revnejši postaja človek, tem več jih izgíne v proletariát.

Vražji akordni sistem sili delavca k nadčloveškemu naporu. Če pa presega akordna plača eksistenčni minimum precej, se pač zniža in se prisili tako delavca k še hujšim naporom. Kier pa odpove tudi ta sistem, tam nastavijo premije za mojstre, predelavce, upravitelje. Posebno priljubljen je ta način v mehaničnih delavnicah, tkalnicah itd. Čim višja produkcija, tem višja premija. Če pa to nič več ne pomaga, potem pa se kratkomalo zamenjajo transmisije in gonilo, da stroj hitreje dela, in človek mora slediti. To je delovna naglica, ki je za dali časa neznosna. Stroj ni več pomočnik, ampak gospodar človeku. In ta, ki izvršuje dan na dan vedno isto delo, ki izvršuje le, kar so drugi namislili, predpisali, ne pozna več veselja lastnega, ustvarjalnega delovanja. Samo da ne propade v boju za obstanek, proda svojo delovno moč; delo postane muka in v tej muki propade neumrjoča duša.

Takemu delu je treba strgati krinko z obraza, to delo se ne sme dalje ponašati z blagoslovom in nramnostjo. Za to delo ni več nikake morale. Mogoče ima tudi za posameznika to mehanično delo kako korist, toda kot služba božja, kot slava božja to satansko razmerje ne more več veljati. To je treba poudariti nasproti vsem onim, ki še vedno govore in pridigajo o vrednotah dela. Bogu se

ne more več darovati to delo, ampak edinole še trpljenje tega dela in žrtve — ono drugo pa meji že na bogokletstvo.

Ne več verjeti na smisel dela v onem pomenu besede, pomeni, omajati malika-kapitalizem v njegovih temeljih.

Že kakih 100 let sem živimo v velikem preseljevanju narodov. Celi deli narodov so se pomaknili z vzhoda na zapad. Amerika je sprejela po večini vse odvišno prebivalstvo Evrope. Na drugi strani pa je zbrala industrija milijone ljudi po mestih. Skoro neopaženo se vrši to preseljevanje narodov — z železnico se je posameznik odpeljal in se še odpelje proti industrijskim centrom in v kratkem mu sledi družina. Tako je vzrasla z industrijo nova mentaliteta ljudi, sprva omejena na industrijske delavce, a danes že razširjena in splošna v vseh nižinah — vzrasel je proletarijat.

Stlačeni v ozke prostore, odtrgani od narave, nezadostno prehranjeni, zapuščeni so izgubili ti ljudje vsak čut in smisel za skupnost. Živo nasprotje med kapitalom in delom, družbo in občestvom. Tu je vsaka beseda o narodni skupnosti in občestvu neumnost: Trboveljska družba in 12.000 delavcev (t. j. ca. 20 : 12.000)!

In danes je ta mentaliteta človeka že zajela vse nižje kroge: **Kmeta** predvsem, našega slovenskega kmeta.

Slovenija je danes v dobi, da se preobrazi iz agrarne pokrajine v industrijsko, v kolikor se to že ni zgodilo. Kmet, ki pa še vedno tvori veliko večino našega prebivalstva, ni več lastnik svoje zemlje, niti najemnik, ampak neprostovoljen suženj. Tu ne pomaga vsa romantika in ves idealizem nič. Vojska, gospodarska kriza, druga za drugo, ogromni davki, carina, elementarne neizgode, dolgovi — naš kmet se racionalizira in — izseljuje, v Bosno, v Makedonijo, v mesta in industrijske kraje (Nemčija, Francija itd.). Kmet se čuti proletarca vedno bolj — tekom zadnjih pet let je padel iz svojega prejšnjega sorazmerno dobrega gospodarstva v proletarijat.

Razumljivo: 300 veleposestnikov ima v Sloveniji več zemlje, nego vsi kmetje skupaj, da ne govorim o ostalih delih Jugoslavije (Vojvodina!).

Pa tudi vsi drugi sloji so v zadnjih petih letih padli med proletarijat. Obrtniki, trgovci (konkurzi!), uradniki, duhovniki.

To je znak splošnega propada, propada kulture.

Mentaliteta tega človeka, usuznjene stroju in denarju, pozna samo matematiko: veruje še samo to, kar se da znanstveno, matematično dokazati. In s tem je našel pot med proletarce materializem in ateizem iz kroga vladajočih buržujev, duša proletariata je ugasnila vse transcendentnosti, zatrla družino, ki je postala še samo skupna jedilnica in spalnica, raztrgala zvezo s tradicijo in zabrisala z dimom fabriških dimnikov in splošnih kletvic vero v dobrotnega, pravičnega, vsevednega Boga.

Liberalizem je krepil kapitalistični razvoj. Neoviran gospodarski razmah posameznega podjetja naj bi bila najboljša podlaga za blagostanje vsega naroda.

Resničnost dokazuje lažnivost te trditve.

To je znak propada kulture.

Socialna beda pri milijonih, milijardni dobički pri nekaterih; Stara kmečka kultura in kmečka sila je izpita in zastrupljena. Ne samo pri nas. V Nemčiji ima 3000 ljudi pravo po postavi, da izmozgava ves narod. V Ameriki, deželi »svobode«, ima par milijarderjev vse v rokah; državo in ljudi. Samo da je tu še vse bolj rafinirano. In tako povsod. (Rusija je poglavje v svetovju zasé.)

Propad kulture.

Smeš pridigati krivo vero, smeš se boriti zoper vse dobro, pa te ne bodo tako sovražili, tako metali v blato, kakor če se drzneš le s prstom migniti proti plutokraciji in kapitalizmu in njegovim osnovam. Vse se postavi proti tebi: časopisje z lažmi in gnojnico, vlada s sodišči in policijo se bori proti tebi.

Ali čemu le je tako hud odpor proti vsemu mlademu gibanju, proti vsem nam mladim? Ker učimo in živimo nenravno? Ker nočemo krščanstva? Ker skušamo porušiti temelje cerkvi ali državi? — Ne — ampak ker se borimo proti krivičnemu mamonu, ker zahtevamo konec vsemu izmozgavanju, ker pritiskamo na njihov žep in ga spravljamo v nevarnost.

Vse kulturno življenje je usužnjeno, kapital ga ima v oblasti; ves državni aparat je v njegovi službi. Vsa znanost je v službi kapitalizma; ni neumnosti, katere bi ne bila znanost zastopala in oznanjevala. Uči gospodarstvo — a kako je praktično narodno gospodarstvo v Rusiji — o tem molče. O starih rimskih vojaških zakonih se izdelujejo doktorske disertacije — o navadnem, naravnem človeškem in božjem pravu molči odmirajoča »znanost«, ki ne vé ničesar o sodobni bedi, o umirajoči kulturi Evrope, tega vulkana in žarišča. In umetnost? Kino, operete, modne norosti in »upodablajoča umetnost« — nekaj lahkoživcev-pustolovcev »ustvaria« — resnični umetniki pa sede v svojih podstrešnih sobah ali pa so ubiti v poklicu, ki ni za nje. —

Kultura Evrope in Evropa propada in je že propadla.

Propada, ker je »krščansko učila, pogansko živela«. (Tagore.)

In **ni** rešitve. —

V teorijah sicer vidijo dve poti do rešitve, ki pa bi ne bila več rešitev: komunistično in versko. Komunistična potom nasilja, revolucije, sili se ustaviti s silo — verska pot preko Golgote in s sv. Duhom — kakor sv. Frančišek Asiški.

Bratje, sestre! V redu svetovja vlada večni zakon. Vse zemske in človeške stvari so časovno in prostorno omejene. Če pa zrastejo prevelike, da prekoračijo svojo mejo, propadejo vsled svoje veličine ali malenkosti. Logična nujnost razpada pa je misterij. —

Ko vse pada in išče danes opore in novih poti, ne pomaža prav nič buddhistovsko samotarjenje; idealisti, heroji se morajo postaviti

na čelo, heroji, ki žrtvujejo vse, ki se popolnoma osvobode mamona, ki se ne dajo kupiti in prodati, ampak ki delajo samo po svoji vesti. Četudi pri tem poginejo!

Narod hoče odrešenja! Stojimo ob robu prepada; rešiti nas ne more več nobena izmed starih strank, nobeden izmed dosedanjih državnih aparatov, nobeden še tako pokristjanjen kapitalizem.

Rešitev bi bila možna edino še v radikalnem odstopu in vrnitvi.

Rešiti bi nas mogel samo idealizem novih voditeljev, ki so se osvobodili kapitalizma;

rešiti bi nas moglo samo doslednje življenje v novem kulturnem delu, novo življenjsko gibanje od čisto spodaj navzgor, da doseže politično moc delovno ljudstvo, ki izbije iz rok kapitalizmu zadnje osnove in pogoje obstanka,

da vzrase iz novega človeštva nova kultura.

Bratje, sestre — vidite, čutite, vršite že svojo nalogo?!

Edi Kocbek

Kralj Matjaž

Tam daleč,
pod težko goró,
pod črnimi skladi,
med prepadi
grize vase živo življenje.

Velika pravda hoče v zorenje,
velika pravda dviga glavó,
silnemu kralju Matjažu.

Sužnji,
ali slišite:
Nobena gora pretežka,
nobeno spanje pregloboko,
nobeno oko tak medlo,
nobeno srce tak ubito,
nobeno upanje tak prekleto,
da bi nekoč ne slišalo brona
silne ure.

Roža Trpljenka

S tožec svetlobe.

Pod njim miza, na stolih ljudje, med ljudmi jaz.

Tisti popoldan pred tem večerom v gostilni sem bil zamišljen. Zato se nisem zavedal, kako sem prišel mednje. Tudi ne vem, kak trenutek me je zbudil. Pred menoj sedi tovariš Jernej. S slastjo sem začel obujati slike in se oprijemati niti, ki sem ob njej zašel med ljudi.

Tako je bilo:

Na železnih traverzah pred fabriko sem sedel. Ko sem použil svoj delavski obed, sem zavezal skledo v culico, jo položil poleg sebe na trato, spustil roke malomarno na kolena, se naslonil nanje in trudno gledal v daljavo.

In mislil sem. Svojega davnega doma sem se spomnil in cvetočega drevja pred njim. Vesel sem postal takrat. Tako predrzen sem bil, da sem pozelel po zelenju, po cvetu in sadu. Med zelenjem sem videl davno izgubljen spomin: vesel obraz z belo ruto. Sosedova Jelka se mi smeje. Črn zastor jo je pokril.

V tem vročem solncu pa je nekdo zaklel. Ozrl sem se in videl Jerneja:

»Kar sem pojdi, pa še meni povej!«

»Tone, to ni za vsakega.«

Umolknila sva. Sence so se premaknile. Jernej je položil obraz v zemljo. V vročini so onemele moje nemirne misli. Potem smo se dvignili. Pozvonilo je. Črne postave so vstale iz solnčnih grobov. Veter je potegnil. Nekje so zaškripala priprta vrata.

Jernej se je nenadoma spomnil in me čudno pogledal:

»Pri vratih me potem počakaš.«

Pretegnil sem se sredi strojev. Lahka rdečica je šinila v moja trudna lica. Z vnemo sem delal. Razpredal sem misli. Kakor da sanjam in bi nesel naročje rož. In te rože so me upijale.

Jerneja sem počakal. Šla sva v krčmo.

In zdaj je niti konec.

Sedimo okrog mize v kamenitih gibih in z vročimi dušami.

»Jernej, nekaj skrivaš. Ali je žalost, ali veselje?«

Majhne oči so se zabliskale:

»Jelka!«

Takrat se je moje srce vznemirilo. Kri mi je šinila v glavo in stol sem primaknil k Jerneju. Vprašal sem neverjetno:

»Tukaj je?«

»Da.«

Pred mojimi očmi je vstala žalost: mlado, lepo dekle, ki je šlo za srečo.

Jernej je težko vzdihnil. V žuljave dlani je položil obraz:

»Ah, nazaj je prišla. Saj veš, pravil sem ji: nikar v svet! Vsaj k meni pojdi, ko več nimava doma. Z večjo radostjo bi delal, solnce bi ljubil radi nje, sestre svoje. Prislužil bi za oba. Še zanjo bi dobil lepo službico. In lepo belo sobico. V svež, bel cvet bi šla Jelka. O, zdaj je pa cvet rdeč, preveč rdeč.«

Dim se razgrinjal v lahne zavoje, po velikem zrcalu so posedale muhe. Tovariši so postali v mojih očeh še okornejši, pošastim podobni. Zdelo se mi je, da soba kriči po večerni muziki.

Dobro čutim, da je Jernej bogat. Njegove besede rastejo iz srca. Tako malo ga poznam. Medli obrisi se rišejo in pačijo pred mano:

»Ali ji boš ponudil roko?«

Tedaj je dvignil svoje težke, mučeniške roke.

»Moram. Pa sem preslab za to. V meni je premalo srca.«

Pa je vseeno govorila silna ljubezen brata do sestre. Prijel me je nenadoma za roko in jo vroče stisnil.

»Ne obsojajva. Veš, dobra je. Zato mi boš pomagal.«

V meni je zaplala kri. Ko bi ne bilo nikogar v sobi, bi se razleknil, razpel roke in udaril s pestmi po mizi, kakor silno kladivo:

»Da, na vekov veke, amen!«

Zdaj pa sem mu pogledal v vdane oči in krčevito stisnil njegovo pest.

Potem sta se najini glavi sklonili. Zasanjala sva o novi, tihi in beli sobici.

In o novem življenju, ki se bo rodilo.

Edi Kocbek

Umiranje

Vedno čutim,
da me ožijo verige.
Pa vidim le mrzlo zidovje,
ki iz tople zemlje raste.
Med stenami ura govori:
rumena vlaga mōči hiše,
obrazе človeške belo riše
in šteje, šteje ljudi.

O, kako iz bolnih oči kriči.

Iz rudarskih revirjev

Sestra svojim sajastim bratom.

Pod dolgim pobočjem zelenega hriba leži jeguljasto zavita, ozka dolina, stisnjena kakor morska riba. Za tujca kotlina, a v mojih očeh tako lepa! Moj rojstni kraj je to. Ni v njem veselja, ni sreče, vse, kar je bilo nekoč lepega, je izpuhtelo kakor para, ostale so le izbljuvane saje šaraban, ki pokrivajo našo globel.

Skoro dve tretjini našega prebivalstva zavzemajo rudarji. Njihovo življenje je strašno, tesno je združeno z njihovo končno usodo: ostati bo moral pri svojcih kot onemogel starček, ali pa sprejeti žreb, da ga odbere zemlja za novo, krvavo žrtev. Polno je groznih slutenj, napetih pričakovanj in varljive sreče...

V razsekani zemlji, v križajočih se rovih ječi noč in dan tisočero oznojenih bitij, tisočero duš drhti obupa. Trpka je njihova usoda; ljudje so, a nimajo toliko moči, da bi se otresli zaničljivih pogledov izobražencev, češ: »Kaj boš, ko si knap!«

Noč. Ničesar ne moti nočnega miru. Toda čuj! Daleč spodaj med množico visokih hiš se začuje rezek pisk sirene, podoben zateglemu skovikanju sove. Zdajci ožive hiše. Možje in žene, sinovi in hčere se odpravljajo na delo... Kakor kresnice so njihove luči, ki plavajo nemirno po tišini. Vedno bolj se strinjajo kresnice, vedno več jih je, kakor da jih vabi temna noč, dokler jih ne pogoltne zemlja.

Doma pa spavajo malčki brez slutnje, kako blizu je njihovemu očetu, materi smrt.

Po rovih se razgube in trudno stopajo do svojega dela. Kakor devetdesetletni starčki so šestnajstletni fantje. Vsak zadira bleščeče železo v stene črnega diamanta. Votlo done udarci, spremlja jih zamolklo ječanje izmučenih teles: »Za mater, za ženo, za sina, za hčer...!«

Ko priplava danica, je njihovo delo končano. Ko odlagajo svoje crodje, stoje pripravljeni že drugi, da nadaljujejo delo.

Temni so njihovi pogledi, noben smehlaj ne kroži krož usten, pač pa je trdo delo začrtalo marsikatero ostro črto v mlad obraz.

Doma pa pričakujejo otroci svoje starše, ki se vračajo trudni, nemi...

Ah, ta temna naša globel!

Trbovlje

Črna solza, slika prokletstva, v okviru zelenih, božjih gora. Mnogo tisočletij je že poteklo od takrat, ko je bil spočet greh in z grehom prokletstvo. V Zgodbah je pisano: »Bog je rekel Adamu: 'V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh.'« Davno, že davno je bilo to, in takrat so bile rojene Trbovlje.

In zopet čitamo: »Kajn se dvigne zoper svojega brata in ga ubije.« Greh je rodil Kajna. O in še jih rodi! Mnogo jih je in zaznamovani so.

Trbovlje — naša Biblija.

Jutro. Izpitih obrazov, vdratih oči so prišli ljudje na delo. Ljudje, kateri »v potu svojega obraza služijo kruh«. Ljudje, pravi ljudje z dušami, ustvarjeni po božji podobi in ne stroji. Pa je zalajalo davno prokletstvo in pošibila so se kolena trpinom. Redukcija. In odšli so. Vsi oni, kateri so že dovolj dolgo služili pohlepu svojega brata. Vsi oni, kateri so izželi zadnjo kapljo krvi ter jo dali strojem. Odšli so vsi oni, v katerih ni več znoja, da bi ž njim škropili prašna tla temnih rovov. Odšli so in poginili. Človek, podoba božja, človek z neskončno lepo dušo, brezkrvno okostje, se je zrušil v prah.

Vzdignil se je Kajn na svojega brata.

Ljudje božji! Ali res ni več ljubezni? Ali je res ni več?

Kajn živi med nami. Niso ga ubili, ker Bog ga je zaznamoval. Ni preganjana zver. V avtu se vozi, s tolščo zalit mastno pljuje predse. S pogledom zadaie rane, z besedo sune. O, še živi Kajn!

Ali ljubezen! Ljudje! Kje je ljubezen?

Pregnana. Le od daleč, z visokih vrhov, iz neoskrunjenih gozdov veje njen dih. Le nežna, čista srca občutijo ta dih in plakajo. Ta srca plakajo in prosijo. Naj se ta dih razveje v orkan, naj razruši vse. Vse sedanje, vse gorje, krivice v nebo vpíjoče naj zabriše.

Tedaj, ko bo otrta zadnja solza, se bo človeštvu približalo nebo. To čitamo v naši Bibliji.

Edi Kocbek

Alenčica

Ah, te dlani,
kako bi bile bele.
Ko bi ne bilo črnih dni,
kako bi zdaj cvetele.

Pa sta se mi v roké
vsesala bol in srd.
Nič zvezde ne goré,
brez rož tuguje vrt.

S planin

Sedel je na zelenem ruševju, ne daleč od kočice na Kokrskem sedlu pod Grintovcem.

Prišel je bogve odkod; bil je razcapan, kakor jih hodi po svetu tisoče in tisoče, bil je berač.

Ljudje božji, pomislite, berač v planinah!

Kaj bi rekli vi, ako bi ga srečali tam zgoraj, vsega zakrpanega in umazanega; ali bi vam ne pokvaril vseh vtisov, ki ste jih dobili tam, kjer je tako »krasno in divno«?

A vendar se je zgodilo čudo.

Prišel je eden — čez sto let, ali še več bo prišel drugi — prišel je iz širne Slavonije, kjer ni planin, kjer je samo prah in polje in ravnina.

Mislil je berač, ki je mogoče slišal govoriti o lepoti naših gora: »Če hodijo drugi, zakaj ne bi šel tudi jaz; če smejo drugi, smem tudi jaz. Mogoče pa je res lepo.«

In je šel.

V dolini Kamniške Bistrice, ne daleč od planinskega doma, se je utaboril.

Občudoval je lepoto planinskega večera: planine, ki so žarele v zadnjih žarkih, in oblačke, ki so jadrno pluli proti jugu.

Zvečer se je nenadoma pojavil med gosti v domu v občo pozornost vseh. Ogledoval je njihovo opravo in se čudil svetlim »krampom«. On ni imel takega, pa ga bi gotovo rabil, saj ga rabijo tudi drugi.

Bale so se skraja gospodične raztrganega berača, a ko so videle otroško-naivni izraz njegovega obličja, jih je strah minil; zanimanje zanj se je še povečalo, in vprašalo ga je mlado dekle, ki je bilo letos prvič zgoraj: »Ali boste vi tudi šli na planine?«

Vsi so planili seveda v hrupen smeh, ki pa je nehal v trenutku.

Iz beračevih ust so se utrjali čudni, nerazumljivi glasovi, obraz mu je žarel v nepopisni sreči, roki, ki sta bili napol stegnjeni, sta kazali navzgor, h goram, k solncu.

Bil je nem.

En sam vzklik začudenja je planil v to sveto tišino. Mutec v planinah, in še berač, ljudje božji, ali se ne boste čudili?

Samo trenutek; že so se zavedli začudení gostje, da je vendarle samo berač, četudi še nem, in začelo je deževati v njegovo torbo vseh mogočih dobrin.

Otroško-bedasto obličje beračevo je žarelo v veselju in sreči, gostje pa so se zavedali, da so storili veliko socialno dobro — da bi se rešili berača, da jim večerne zabave ne pokvari.

In so se ga prav hitro.

Ko mu je odnekod priletel pred noge kos belega pšeničnega kruha in se je vsa soba hrupno zasmejala beračevi nerodnosti, ki je iskal tam

pod mizo nekje tisti kos kruha, tedaj ga je zgrabilo in je spoznal vso hinavščino onih, ki so bili drugače oblečeni kakor on, planil je skozi sobo ven v noč, ves srdit je izmetal iz torbe vse tiste sladčice, do svojega čebula in plesnivega črnega kruha, ki so mu ga podarili kmetje nad Kamnikom.

Jutro naslednjega dne.

V lahnem škrlatu so žareli vrhovi od Ojstrice preko Planjave in ves dolgi greben do Grintovca in še preko do Kalških vrhov in Krvavca.

Berač je sedel v rosní travi in občudoval in čakal solnčnega vzhoda. Krvavordeče so zažareli vrhovi.

Zdrznil se je berač iz trenutne zamišljenosti, njegove roke so se razširile, kakor v objem, iz njegovega grla pa se je iztrgala čudna, nerazumljiva melodija.

Bila je pozdrav jutranjemu solncu, solnčna pesem nemelega berača iz daljne Slavonije.

Edi Kocbek

Suženj

Čujte bratje,
rad bi vržel seme dnevom novim,
rad bi smrt zamenjal za življenje,
rad bi pel in nosil pesem o svobodi,
pa je v duši sled gorja.

Vam je kaj za brata mar?
Rad bi z vami bil mornar.
Kje je sladkega poljuba žar,
da bi mi razsul verige?

Srce majhno, pest velika:
jadro belo v jutro se svetlika.
Nič več niso duše bolne,
v radost in pozdrav pošljimo čolne
oh visoki breg Duha.

Iz mesta

Debela pritlikava ženska je zapirala vrata posredovalnice in dopovedovala priletni Johani: »Častna beseda, ta teden vam preskrbim — v kuhinjo ali pri otrocih?«

»Pri otrocih,« je zaprosila Johana.

Stopala je po vrveči ulici navzdol s sklonjeno glavo. Oči modrosinje, ozke in solzave, so strmele v tlak. Dokaj pravilen obraz je bil poln močnih brazd.

Odvila je iz papirja svojo večerjo, zemljo in dva koščka klobase. Na oglu je obstala. Ni vedela kam naprej; nobene niti ni bilo v glavi, prazno je bilo srce in utrujeno.

Že celi mesec je čakala Johana na službo. Vsak dan je sedela v posredovalnici in upala v svojih sanjah. Vsak večer se je vsa trudna vračala, da si odpočije pri stari ženski, ki ji je dajala posteljo. Posredovalka pa je vedela: kam hoče dati siroto, priletno in bolno. Še pospravljati ne bi mogla. A odpravljala je ni.

Večer je bil oblačen in hladen. Na trgu so gorele svetle luči in z visokih drogov osvetljevale vozove, kjer prodajajo slive. Poleg pri tleh so čepele ženice, sključene in zavite v tople rute.

Johana je opazovala ljudi, ki so kupovali; še sama bi pokusila slivo. Ni se ji mudilo. Ko je ostala sama, je poprosila ženico na vozu. Ta je zagrabila pest in ji dobrodušno dala ter sočutno spremljala z očmi siroto.

Začelo je nalahko pršeti. Mokre strehe so se osvetile v luči in Johana je strahoma pogledala proti nebu.

Zavila je v stran po ozki ulici hitreje, a začutila je še bolj mrtev korak. V razmišljenosti so se vrstile slike pred njo.

Trenutki so to, ko človek ničesar ne misli in strmi, pa ničesar ne vidi v svoji utrujenosti. Le poljasne slike, nalahne sence pohite tu in tam mimo.

Včasih ji je hipoma padel madež na tleh v oči, stopila je na papir: zavedla se je in se mu ognila v krogu. Še odpuščanja je prosila ljudi.

Skušala je popraviti; nekakšne kretnje je zadobilo telo — popravljala si je lase, ogledovala čevlje, samo da ne bi razžalila ljudi, katerih otroke varuje, kretnje, ki jih je opazila pri služabnikih, ki so napravili nerodnost.

Blodila je tako po ulici, dokler ni izginila pri nizkih vratih v temo.

Človeka istih kretenj sem pozneje srečal v parku — štiriindvajsetletno dekle — in sem ga krstil za Johaninega otroka.

Drevored je tam s temnimi večernimi sencami in klopmi pod njimi, kjer v poldnevnem solncu sedevajo siromaki s trepetajočimi telesi in topimi očmi, kjer v večernih sencah čakajo blodnice.

Poleg vodi gladka cesta mimo bežečih ljudi in dalje vrsta poslopij s stopnicami pri vratih.

Tam je bil nocoj: v oprasene cunje ohlapno odeto okostje je ležalo na stopnicah z bergljami ob straneh. Trdi nogi sta moleli na cesto. Roki sta mu bili sklenjeni, prepletal ju je beli rožni venec. Obraz otroka.

Hiteli so mimo ljudje, nekateri so ga videli in so se ga usmili.

Celi dan so strmele oči, nič ni molil. Silno ga je bolelo okostje, bil je žalosten in je mislil.

Gledal je onstran drevoreda, kjer so venčali cerkev za nedeljsko slovesnost.

Poleg njega v sosedni hiši so se vadili cerkvene pesmi z godbinim spremljevanjem.

Cerkvena ura pa je z zamolklimi udarci vzbujala strah in grozo.

Žalostno je bilo v kraju siromakov, tesno mu je postalo krog srca, skril bi se v samoto in jokal — jokal — —

»Kako da moram toliko trpeti? Tako sem truden in bolan! In še z rožnim vencem so mi ovili roke, da bi molil. Kako naj bi molil? Nikogar nimam, da bi mi ga Bog ohranil. To življenje? Oh, kako, če pa bi najrajši tu v tej trudnosti se zgrudil, zaspal in se nikdar več — ne — zbudil...« — —

Golk

O b oknu slonim in z mrakom golčim:
»Le k meni prisedi, tesnó, tesnó me okleni.«

Duhovi po kristalih plešejo enakomerno, skoro v taktu. Od neba do zemlje se križajo in molijo s prešernim nasmehom. Pomembno obračajo oči proti nebu in hoja jih pri tem olajšuje.

Molitev, smeh, petje do okna.

Plešejo zaviti do kolen v tančico, v laseh pa jim vihra gosje pero.

»Ustavite korak in poglejte. Pa natančno poglejte solzo, ki preplavlja vse. In še bliže.

Pretehtajte čednost, oh, osamljena reva ima mejnike posajene in postavljene v pesek. In tema, tema. Kdo pa vidi dalje, niti koraka ne.

Ugasnila je luč. Kdo jo bo zopet prižgal, da pogledamo v njej lastni obraz?

Hudo, hudo je tavati v temi.

Pa zakričite duhovi, prav vsi in prekričite greh. O vi goljufi! Zamenjali ste čednost z nečednostjo, in sedaj plešete tako mirno in nedolžno. Kam ste jo zagrebli, morebiti pod trnje ali robidje? Kje jo najdem, čisto in neoskrunjeno, da bi jo položil v dlan mladim in vrednim junakom?«

»Zagrni me mrak. Strah me je na domači grudi.«

»Ustavite ples, in pomagajte mi! Težek je Križ in dvignimo ga visoko na najvišjo goro v znamenje zmage.«

Zastonj je moj klic, zastonj plava ljubeznivo oko nad njimi.

»Morda ste zajeli vse, morda slavite sijajno zmago nad Njim.«

O, zajeli so vse, tudi one, one, ki so dobili Gospodov pečat v spomin. Osamljen si.

Toda vsa zemlja ne poje naenkrat, tudi ne joče vsa zemlja naenkrat.

Le zijajte v nas s srepimi očmi. Le glejte nas, ki smo mladi in žrtev za grehe prednamcev.

Ob oknu slonim in s temó govorim:

»Le sem, k meni, tesnó, tesnó me okleni, da ne slišim, ne vidim več.«

Zimski dan

Veter ječi v vejevju.
Plač zgubljene mladosti,
Vzdih ginečega življenja.

Mrak objema prostranstvo,
Duh kloni v nemi bolesti.

Tiho pada iz megle, vedno tiše.
Bel prt, črne lise na njem —
Vrani-grobarji življenju.
Pod njim sníva narava.

Jek se izgublja v vesoljstvu,
Vzdih tisočerih življenj.
Prikazen beži skozi noč.
Na črnem vrancu.
Njen glas, krokanje vranov,
Dih, burje vihranje,
Pogled, smrt.

A daleč,
Za meglo, oblakov zastori?
Solnce, življenje, pomlad!
A nad vesoljstvom čuje
Bog.

in s tem, da boš hotela drugim dati vse, ko boš delala le za druge, bo Tvoja duša mirna, bo hrepenela po doživetju novega — kar je naša Mladost, ki združuje Ljubezen, Resnico.

Iva! V Tvoji duši že vstaja odpor proti praznoti današnjega življenja, proti hinavščini, proti formelnosti — meni sorodno drhtiš v tem, a vendar tako nekam drugam hočeš Ti — že čisto omaguješ sredi široke ceste.

Pridi sestra — dam Ti roko, skupaj pojdeva Koncu nasproti v kipečo in smehljajočo se — Mladost.

Naši nižješolci

Naš cilj.

V tej dobi je treba mnogo požrtvovalnega dela. In sicer ne takšnega, ki ga danes opravljajo. Skrbijo le za svojo korist, ne pa za blagor bližnjega po Kristovem nauku. Delajo in delajo kakor pogani, niti senca niso čisti resnici.

Ni jih, ki bi s toplo ljubeznijo ogreli mrzaz današnjih dni.

Naš cilj žari daleč za gorami in zidovi, kakor majhna iskra je in »Stražni ognji« ga obsevajo. Velik je, trd je, težko ga je dobiti v dlan. A žrtvovali bomo zanj vse. Pojdemo mu naproti s svetimi dejanji... Hočemo prekoračiti visoke gore, hočemo porušiti zidove. Čeravno smo mladi in mislite, da smo slabi. O, korajžni smo in čutimo ogenj v sebi, ki nas ogreva na težkem potu do cilja.

Mladi smo in mlado poštenje nas krepi v borbi za poštenje — zaklad. Vera nam je zvesta tovarišica in spremljevalka k zmagi. Zmagali bomo v praktičnem katoličanstvu, t. j. zmagali bomo, da ne bomo samo na papirju kristjani, ampak da bomo živa častna straža v Kristovem taboru. Hočemo da ne bomo v sramoto Križu, kakor so dandanes mnogi...

Podobni smo majhnemu drevescu, ki je osamljeno na skali, vsak vetrič ga potrese, severni in južni, topel in mrzel. Mi pa smo proti vetru v ljubezni in složnosti in živimo kakor bratje. In blagoslov prihaja topel na korenine drevesca, ki postaja močnejše.

Pozdravljeni v Kristovi čisti resnici!

Majhni in veliki smo.

Čudna stvar je človek. Tako majhna je in zopet tako velika. Živi le malo let, a živi na veke. Zavzema majhen prostor, a vendar obsega ves svet. V duši čuti in spoznava Njega, ki je ustvaril vse in se mu v srcu klanja.

S n e g.

Snežec nam pada,
breme naklada.
Zemlja vzdihuje,
se vrana vzdiguje.

Žalostno kraka:
»Snežec je spaka!
Kakor mleko je bel —
pa pred dnevi je prispel.«

Snežec pa pravi:
»Saj bom še plakal!
Se Vesna zbudi,
me s ptički spodi.«

Večkrat je že zašla med nas ciril-metodijska ideja, na vseh večjih naših sestankih si je ta misel utirala pot v naše duše, a tu do danes še ni našla pravega odmeva; med nami se ne more udomačiti. Morda bi kdo rekel, da zato ne dobi mesta med nami, ker ni primerna našemu hotenju in teženju, ker v naših dušah ne najde strun, ki bi ji odgovarjale... Morda, a meni se zdi, da mi te ideje prav ne umevamo, ker če bi jo doumeli, ji ne bi bilo treba iskati med nami prostora, ker ta ji je v naših dušah že pripravljen in mora biti pripravljen, zakaj če smo otroci božji in Kristusovi bratje, morajo biti njegove želje naše želje, njegove misli naše misli. Če smo njegovi, bo naša molitev združena z njegovo in zlasti z njegovo najslovesnejšo — velikoduhovniško molitvijo pri zadnji večerji, ki se je izlila v eno veliko prošnjo: »Da bodo vsi eno.« Da pa bi ta prošnja mogla v nas in med nami postati življenje, nam je zapustil veliko dediščino: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam« — dediščino, ki mora postati naša last, saj gre za njo vse naše hotenje. Ideja miru, bratskega miru in ideja verskega edinstva sta pa vodilni ideji ciril-metodijskega pokreta.

Večkrat tožimo in zdi se mi, da upravičeno, da je naša doba prepojena s pogansko miselnostjo, ki se kaže v vsem zasebnem in občestvenem življenju. Razdvojenost v naših dušah, razredni — bolje rečeno stanovski — boji, ki se vodijo do skrajnosti, in globoki prepadi med narodi, ali niso to znaki poganske miselnosti? Vse zlo današnje dobe tiči v tem, ker po večini nosimo ovčjo kožo — krščansko ime in navade —, pod katero se pa skrivajo volkovi — samoljubnost, prevzetnost, ošabnost... Mi pa hočemo, da bodi naša zunanost odsvit našega hotenja in teženja; mi hočemo, da bodi Kristus v naših mislih, željah in delih; mi hočemo, da bodi vsako naše dejanje od prvega početka do zadnjih posledic delo Kristusovo. To je prvi postulat ciril-metodijske ideje: izklesati iz nas druge Kristuse, narediti iz nas ljudi, ki bodo nosili v sebi Boga. — Dajmo v svojih dušah in v svojih srcih prostor Bogu! — to je naš bojni klic.

Na tej podlagi, na ljudeh Kristusovega življenja hoče graditi ciril-metodijska ideja dalje. Njen daljnji, a glavni cilj je Kristusov mir in popolno edinstvo ljubezni vseh, ki verujejo v Kristusa. Ona vidi pred sabo uresničenje kraljestva božjega na zemlji v vseh posledicah, popolno občestvo ljubezni, kjer ne bo niti sovražnikov niti tujcev, ne sužnjev in ne proletarcev, ne zločincev in tudi ne obsojencev. Tujec nam bo brat, ki daleč stanuje; proletarec bo brat v nesreči, ki mu je treba odpomoči; zločinec bo brat — padli brat, ki ga je treba dvigniti. Visok je ta cilj in rekel bi: nedosežen je; a zato ga ne bomo pustili izpred oči. Vemo, da ga v popolnosti ne bomo nikdar dosegli, a če se mu bomo mogli približati le za korak, bomo veliko storili. Težak bo tudi ta korak, saj bo zahteval od nas veliko odpovedi in precej dela. Pa če bomo oblekli Kristusa, če bo on naš vzor, se nam ni batí; uspeh je zasiguran.

Kaj torej hoče ciril-metodijski pokret od nas? On hoče glasnikov Kristusovega miru, on hoče apostolov Kristusove ljubezni; on hoče stražarjev kraljestva božjega. Ko pa stopamo v službo Kristusovo kot stražarji njegovih pravic, vidimo Kristusov prapor v dveh taborih; vidimo, da se tisti, ki branijo Kristusove pravice, bore v dveh ločenih taborih, ki si celo nasprotujeta, in to je, kar nas boli. Če bomo torej držali v eni roki meč, s katerim bomo branili Kristusovo kraljestvo v naših srcih in v našem narodu, bomo z drugo odstranjali ovire, ki nas ločijo od bratov, ki se borijo v istem

znamenju proti istemu sovražniku, in pletli vezi, ki naj končno združijo obe armadi pod enotnim vodstvom proti skupnemu sovražniku. Ta drugi del našega dela ciril-metodijska ideja najbolj poudarja, poudarja zlasti pri nas, ko stojimo prav za prav v isti bojni črti z našimi pravoslavnimi brati, a smo si vendar tuji...

Ce je naša želja, da bi bili vsi, ki smo Kristusovega imena, tudi Kristusovega duha, duha ljubezni, enih misli in enih želja, želja po uresničenju kraljestva božjega, mislim, da je ta želja upravičena in nihče nam tu ne more odrekati iskrenosti. Poudarim pa tu, da smo prepričani in trdno uverjeni, da te želje ne bomo uresničili s kako propagando ali dolgotrajnimi debatami — ne, naša ideja je v prvi vrsti versko-obnovitvena in nič drugega. Ni in noče biti versko-propagandnega značaja in seveda še manj političnega ali panslaviističnega, kot se tu pa tam sliši. Če hočemo delati na obnovitvi verskega edinstva, moramo v prvi vrsti pokazati, kaj je krščanstvo, in sicer pokazati v življenju in delovanju, ne pa v lepih besedah. Naša živa vera v Kristusa in v poslanstvo njegove Cerkve zahteva od nas, da njegove in njene zapovedi živimo, da so nam te zapovedi svete in da tako s svojim življenjem kažemo bistvo krščanstva — medsebojno edinstveno ljubezen vseh v Kristusu, ki se nam javlja v vesoljni Cerkvi. Vse naše življenje bodi ena sama glasna pridiga te ljubezni, pridiga dejanj krščanske ljubezni. Bodimo apostoli ljubezni, apostoli zlasti tedaj, ko živimo skupaj s pravoslavnimi brati. V bratskem sožitju pokažimo, kako razumemo mi občestvenost krščanstva; spoštujmo njegovo prepričanje, pri tem pa ne zatajimo svojega in v vsem svojem delovanju pokažimo, da je naša vera tudi naše življenje, da je naša ljubezen tudi naše delovanje... K temu poslanstvu smo poklicani zlasti mi, ki smo v neposrednem stiku z našimi brati, katere je tuja roka odtrgala od občestvenosti vesolne Cerkve. S tem bomo pletli vezi medsebojnega spoznavanja in umevanja, kar bo po božjem blagoslovu dovedlo do enotnega nastopa proti skupnemu sovražniku — modernemu poganstvu.

Vzvišeno je naše poslanstvo, visoke cilje nam postavlja ciril-metodijska ideja. Zato pa zahteva od nas priprave, temeljite priprave, priprave v študiju, zlasti pa priprave v molitvi. Le molitev bo omehčala naša srca in srca naših bratov, da se bodo zlila v eno celoto — v Kristusa, ki je nam vsem vse.

Viktor Zakrajšek.

14. februarja je minilo 1100 let, kar se je rodil blagovestnik Kyrillos: Ne vemo za dan rojstva — in hvalimo Boga zato, da ne vemo tega. Da bi še za letnico ne vedeli! — Ker nismo vredni njegovega poslanstva, ker smo že davno odpadli od njegovega blagovestjenja; ker profaniramo njegovo in Kristovo vest v svojo rast med zvezde, ne pa jo živimo in umrjemo — Zato ne slavimo jubileja — ampak klonimo glave in tiho premislimo svojo vest, da je zlasti Zapad kriv Kyrillovega trpljenja.

»Katolizacija in pomirjenje sveta se ne bo izvršilo z masno konverzijo, s samim povratkom mogoče k današnji obliki rim.-kat. cerkve, ampak s tem, da se zavedo verstva, prebude sama sebe, predvsem pa rimski katoliki svoje univerzalne naloge.« (Una Sancta, III. 1.)

Duh veje, koder hoče... Kristovo kraljestvo je večje in manjše od vidne Cerkve in sega preko hierarhije in codex iuris canonici. Ne živi v prvi vrsti vsled avtoritet in postav... ampak samo v sebi. (Una Sancta, III. 1.)

13. februarja 1927 je bila slovesna proslava rojstva sv. Cirila po vseh večjih krajih Slovenije. Najznamenitejši sta bili gotovo proslavi v Mariboru in Ljubljani.

V Mariboru je Bratovščina sv. Cirila in Metoda (BCM) priredila celodnevno proslavo. Zjutraj sv. obhajilo v namen zedinjenja. Ob pol 10 pridiga v stolnici, ob 10 pontifikalna sv. maša. Udeležile so se vse javne kat. korporacije te slovesnosti s svojimi zastavami. Popoldne ob 5 je bila v dvorani Zadrúžne gospodarske banke slavnostna akademija. Dvorana je bila nabita občinstva, zastopniki vseh uradov so prišli. Spored je obsegal petje, dva govora, deklamacijo, dram. prizore. Vsi so se potrudili. Toda bilo je preutrudljivo, predolgo. In nič enotnega. Duh, ki ga je občinstvo dobilo ta večer na akademiji, ni baš prijazen pokretu za zedinjenje. Pa niso tu samo zunanji — že navedeni — razlogi, temveč so notranji, v bistvu stvari same se nahajajoči, podzavedni mogoče in zato tembolj nevarni. — To so: Občinstvo je dobilo v splošnem vtis, da se gre tu za nekaj samo gotovih, recimo, krogov tikajočih se sporov ozir. idej. In potem: Pravoslavne — v kolikor jih inteligenca že sama ni spoznala prej — je videla v taki luči (Fotij), da bi človek mislil, da so to sami puhleži, plitveži, naduteži, slavohlepneži. Take predstave sicer učinkujejo mogočno, vendar se ravno s tem pospešuje in utrjuje — kakor je na videz tudi paradoksen — »katoliški« šovinizem. In tem potom ne pridemo nikoli do zedinjenja. Samo slavnostne pridige, težka znanstvena razglabljanja in podcenjevanje pravoslavnih z milostno gesto, češ, glejte, kaj vse storimo za vas; če ponižno hočete, vas eventualno še izberemo in preberemo, in tu in tam katerega sprejmemo v katoliško cerkev — s to gesto bomo dosegli baš nasprotno. Tega se moramo, nujno se moramo vedno zavedati: da je Zapad morda več zakrivil za razkol in zlasti za trajnost razkola nego Vzhod. In iz tega stališča moramo priti k njim, ki so globlji mogoče, gotovo pa bolj verni nego mi, razumni zapadnjaki. To je pot, sine qua non. —

Tudi v Ljubljani se je istočasno vršila proslava.

Ta proslava v Ljubljani je izkazovala plemenito katoliško mišljenje, zlasti odkrito ljubezen do ločenih bratov brez sumničenj in podtikanj. Govor g. p. dr. Hugá Brena je bil globok in prisrčen. Razveseljiv je bil predvsem v onem odstavku, ki govori o vrednosti zedinjenja in koristi za katolištvo. Priznava, da so pravoslavni Kristusovi ljudje, ki nam sicer ne bodo nič doprinesli k resnici, pač pa bodo obogatili naše čustvovanje in s tem doprinesli nove vrednote katoliškemu duhu, ki jih med nami včasih pogrešamo. Srce bo zopet prišlo dovolj do izraza. Tako lepo zasnovane prireditve nas dvigajo in očitujejo novega duha.

»Oikomenske večernice« so služili v Berlinu 12. decembra 1926. Štiri veroizpovedi — pravoslavna, anglikanska, starokatoliška, luteranska — so imele pri istem oltarju svoje zastopnike. Starocerkveni obred. Celebrant Germanos, nadškof iz Thyateire, carigrajski eksarh, je ob koncu blagoslovil vse, In klonila so kolena starokatoličana, luteranca, pravoslavnega in anglikanca — skupnost molitve jih je združila in zedinila. In to je edina pot: da skupno molimo. — Mi pa smo zopet zaostali, kakor navadno.

Organizacijo, ki smo jo predlagali, bomo predelali v počitnicah in binkošti. In izdelali. Do tedaj pa naj bodo stalni osebni stiki, kakor doslej.

Publikacije

Kraljestvo božje. Poljuden list za širjenje misli združitve z Vzhodom. Kot tak je dober. Dijaštvo zlasti naj agitira v vsem domačem krogu in kraju zanj. To je njegova sveta dolžnost. Da ga pa po možnosti tudi samo podpira, bodisi s prispevki ali z naročitvijo, je jasno. (Letno 10 Din; naroča se: Uprava »K. B.«, Maribor, Koroščeva ulica 12.)

Berg: Rimsko-katoliška Cerkev in pravoslavna Rusija. Berlin 1926. Razprava v nemškem in ruskem jeziku o medsebojnih odnošajih. Dvojna korist od študije te brošure: Informacija in — vaja v ruščini.

Razgledi

V Innsbrucku je umrl 14. februarja cand. med. Stanko Kovač. Naše mladinske vrste so izgubile ž njim vnetega delavca in dragęga tovariša. N. v m. p.!

Študentovska soba

je majhen del svetá. Bil sem že v najrazličnejših študentovskih sobah, od sobe dijaka, sina - edinca milijonarja, do mračne in vlažne luknje prvošolca, ki živi od dobrih ljudi. Pa sem videl povsod skoro isto: postelj, mizo, mogoče kak stol ali pa ga nadomešča kovčeg — in par slik po stenah. To je vse. In povsod isti duh, sorodno mišljenje, povsod kakor doma. — Tu še ni socialne razlike. — Toda ne, saj se že začjenja tu: zakurjena in nezakurjena soba, prisojna in senčna lega, mokrota in suša... In tisoč malenkosti. Nujno se mora že tu pojaviti socialni boj, sovraštvo. Obleka in življenjsko stališče vplivata toliko, da imamo že študentje dva razreda, spočetka nejasno začrtana, pozneje, zlasti na univerzi, izrazita: one, ki imajo denar, in druge, ki trpe pomanjkanje — vse zavedno in s ponosom, oz. zavistjo. In vse to mišljenje, ta zavest črta jasne sledove v študentovsko sobo. Kanape in fotelji, preproge, gardine, umetniške slike — na drugi strani ozka, nizka sobica, nikoli pometena, s pajčevino zapredena, nikoli zakurjena, ležišče je obenem stol in miza edino pohištvo. Tu ni nikake razlike glede »svetovnega« naziranja — vrağa, če živim bedno življenje, drugi tovariš — »somišljenik« pa se opaja in naslaja istočasno na zabavah, ki stanejo celo premoženje! — In tedaj ga ne pozna niti več, ga viče in hladno odslovi. — Le kadar se z nova gre za kako »zabavo«, bodisi za volitve ali kaj sličnega, tedaj se nakrat stvori najkrajši most iz — palače v beraško kočo, od milijonarja pa do proletarca, iz ene študentovske sobe v drugo. Tu se pa neha ves idealizem.

Pacifistični kongres v Bierville-u

Bierville je grad kakih 60 km južno od Pariza. V njem so zborovali v preteklem letu mladi celega sveta, pacifisti. Več sto jih je bilo. Zborovali pa so cel mesec avgust. Prvi teden so se zbirali, drugi teden pripravljali, tretji teden je bil glavni teden, četrti teden so se poslavljali. Med tem časom pa so se spoznavali, opazovali in doživljali. Kongres je vzbudil silno prahu po svetu, zlasti pa med nemško in francosko žurnalistiko. Za in proti. Dejstvo je pač le to, da vse resolucije, vsi sklepi in kongresi ne pomagajo nič, četudi so zabelejeni z najboljšimi ocvirki — parolami kakor: »Nie mehr Krieg!« — »Kriegsdienstverweigerung« etc., dokler se ne izpremeni mentaliteta ljudi. In ta se po vseh znakih in pripravah ne bo tako kmalu (oboroževanje, kolonijalne vojske, gospodarski boji!). Vendar pa pozdravljamo vsako tako misel in delo — le z odprtimi očmi da delajo in ne z zaprtimi kakor so v Bierville-u. — Kongres je bil VI. mednarodni demokratski zbor mednarodne organizacije mlad. dem. pacifistov. Lastnik gradu in gostitelj tiste dni je bil grof Marc Segnier. Iz Jugoslavije se je udeležil kongresa Ivan Merc iz Zagreba.

Od 30. jul. do 7. avg. 1927 bo enak kongres v Nemčiji na Frensburgi ob Siegi. Vabijo tja vso mladino vsega sveta, ki hoče pomagati graditi svetovni mir. Pričakujejo ogromno udeležbo.

Anketa

Željene pismene ankete se jih je le malo udeležilo (in še to v zasebnih pismih). Pač pa je bilo osebnih razgovorov precej in resume vsega bi bil ta: Organizacije kakor so, so se preživele. Vse, brez izjeme. Vendar brez organizacije ni mogoče uspešno delovati. Treba bo najti novo obliko. Kaka bo, ne moremo še reči. Gotovo pa bo morala vzrasti iz fantov samih; ne da bi

se pa ustanavljala od zgoraj kakor Vzhodni krožki; ti tudi ne bodo našli pravih tal v fantih. Podlaga bo pač približno ostala ista, kakor so jo predlagali v »Vzhodnem oddelku«, torej: popolna osebna svoboda in trdnost. Centrala bo tudi morala organično zrasti. — To je glavno; vendar pa čutimo vsi velikansko potrebo skupnega osebnega sestanka, da se razgovorimo in o vsej zadevi natančneje določimo. (Več o tem glej v Kuretovih člankih v »Križu na gori«.)

Zato bo že o binkoštih — kot uvod — za vodilne fante in vse, ki bodo hoteli priti, sestanek, najbrž v Celju. Že sedaj mislite na to! In pripravite predloge in prinesite veselo srce s seboj!

Tedaj se hočemo tudi natančneje dogovoriti glede svojega sestanka o počitnicah, ki bo najbrž začetkom julija. Kraj še naznanimo.

Iz našega treznostnega gibanja

Eden izmed naših abstinentских odsekov je poslal na »Slovenskega Gospodarja«, najbolj razširjen list v mariborski oblasti, sledečo poslanico:

»... Ker vemo, da je »Slov. Gospodar« edini list, ki ne le, da noče protialkoholnega gibanja smatrati kot eno največjih skrbi za povzdigo naroda, ampak da niti najmanjše reklame noče v to svrho sprejeti, zato apeliramo na vas, da takoj izpremenite svoje dosedanje ravnanje...!«

Uredništvo pa nam je med drugim odgovorilo:

»Le začnimo v »Gospodarju« z abstinencijskim gibanjem, le omenjajmo ga, zgubili bi vse naročnike, izvzemši tako par mladih — kakor se zbirajo v raznih abstinentnih krožkih...«

Toda s tem žurnalistično plitvim, a odkritosrčnim odgovorom, kjer nam očitajo, da so naše »grožnje« neslane, so udarili sami sebe. Če smo namreč resnično že tako daleč, da izgubi »Slovenski Gospodar« naročnike, kakor hitro začne v ljudstvu odkrivati njegove moralne napake v hotenju ga poboljšati, če je njegov obstoj edino v kritju in božanju vseh ljudskih strasti (kar je psihološko popolnoma umljivo), potem je to res še le okostenela karitatura brez moralne moči. Če morate v svrhu razširjanja vaših listov gledati predvsem le na psihološko dispozicijo naročnikov (kar je sicer zelo demagoško), ne pa na moralno in gospodarsko, potem pustite rajši vse vkup, pa molite konfiteor!

Kje ste daleč zadaj za idejo Krekovo, za Slomškovo in drugimi velikimi voditelji!? Mi mladi odločno odklanjamo tako krčmarstvo.

Vemo pa, da je to le poleno v ogenj našega navdušenega dela za treznost.

Dopisi

Srednješolski svet za Slovenijo v Ljubljani (S. S.)

Lanski odbor se je razletel brez sledu. Zastopniki treh srednješolskih organizacij (Celje, Maribor, Novo mesto), ki so kot novinci dospeli v Ljubljano, so prevzeli funkcije in sestavili nov odbor. Težko je bilo začeti z delom, ker ni bilo pravega vpogleda v težavno nalogu; tudi si S. S. ni bil v svesti svojega obstoja, ker se je menil likvidirati in strniti z Dijaško zvezo (S. D. Z.). Zadeva se je rešila in S. S. se je z ljubeznijo lotil prevažnega dela za ozdravljenje in poživitev razpadajočih naših srednješolskih stanovskih organizacij, iz katerih se rekrutirajo naša akademska društva. Na delu smo torej in iščemo pravo pot sanacije. Hočemo delati po volji večine, zato pripravljamo za binkoštno počitnice dvodnevni tečaj (v Celju?), da se po skupnem preudarku in posvetu odločimo za novo pot, ki bo vodila iz sedanje okostenelosti in počasnega umiranja k novemu življenju, ki naj bo žar mladih duš.

V preteklem mesecu tega leta smo obnovili stike s centralo hrvatskega orlovskega dijaštva: z Mahničevim dačkim orlovskim okružjem. Stojе na stališču, da so potrebni čim ožji stiki med hrvatskim in slovenskim katoliškim dijaštvom. Zato vabijo naše dijaštvo na svoje počitniške tečaje in sestanke. Tudi v nekaterih njihovih odsekih se goji ciril-metodijska ideja. Letošnji pokrajinski orlovski zlet v Sarajevu bo deloma posvečen propagandi te velike ideje. Izdajajo lastno litografirano glasilo: *Đački Orao*. Odsekom priporočamo, da si naroče vsaj po en izvod (M. Đ. O. O., Zagreb, Pejačevićev trg 15) in tako spoznao delo in življenje hrv. dij. orl. odsekov. — Odseki so začeli s pripravami na okrožne tekme, ki se vrše v marcu in aprilu. — Telovadcem priporočamo, da se udeležujejo tekem J. O. Z., katerih namen je, vzgojiti orlovski organizaciji čim večje število dobrih telovadcev. Več o tem v tozadevni okrožnici. — Mladce je doslej uvedel že en ljublj. dij. odsek. V tem šolskem letu jih nameravajo še mariborski dijaki. Bog živi!

Predsednik.

Maribor

Dijaška kongregacija (zunanja). Vodstvo naše kongregacije je prevzel letošnje poslovno leto g. prof. A. Rezman. Sestanke imamo vsako drugo soboto v Frančiškovi kapeli pri Materi Milosti. Udeležba je jako slaba. Ne vem, kaj je temu vzrok. Gotovo pa nimajo fantje prav nobenega tehtnega vzroka, da se ogibljejo kongregacije, ki je vendar tako važna za mladino, posebno pa za dijaka, ki ga hoče izpopolnjevati tudi na znotraj. Srčna kultura je nad vse. Splošno se opaža pri vseh naših organizacijah neki napuh, mlačnost in netočnost; samo ko se je treba pokazati, takrat seveda vstanejo vsi duhovi, češ, zdaj se bom pokazal, kaj sem, da bo videl svet! Ovržimo, bratje, take laži-ideje in se spustimo globlje, da bomo tudi na znotraj, v svojem srcu, omikani. Tedaj šele se smeš pokazati, kaj si!

Splošno bi morala biti kongregacija temelj, osnova vsake organizacije, ki se hoče imenovati katoliška.

Vsaka orlovska organizacija naj bi imela te tri glavne točke, da bo mogla cveteti in razvijati se v pravem smislu:

1. Marijanska kongregacija.
2. Prosvetni del.
3. Telovadba.

Pod temi pogoji bi se naj razvijala orlovska društva. Naj bi se uglabljala globokeje v verske dogme, da bi jih mogla prav razumevati, kajti šele takrat se bomo lahko spuščali v naše največje vprašanje sedanjega časa — v vzhodno vprašanje. Taisto velja za vse katoliške organizacije, ki se pečajo z vzgojo mladine. — e —

Dijakinje. Tudi me živimo, živimo in se veselimo. Pri telovadbi in sestankih se zbiramo, se smejimo, krečamo in žalostimo. Vse smo eno, en smeh, en jok, en vzdih, ker tudi nas srečavajo trenutki življenja.

Miklavž je bil. Šel je mimo nas, oglasil se je pri bratih Orlih. V njihovem lokalu je bilo tedaj precej smeha; ravno tega si je Miklavž želel. — Komaj pa je zamrl smehljaj na ustnih, že se je začelo veselo delo za akademijo. — Kajti tudi naš je bil 8. december. V zgodnji jutranji uri nas je pozvala Brezmadežna pred se. V oblakih kadila nas je objelo, nas je napojilo —; bila je čista ljubezen. Začutile smo, da smo si blizu, bratje — sestre. Ob pol enajstih smo zborovale in lepo je bilo. Ob 17 je bila akademija. Žal, ni bilo vse tako, kakor smo želele. Toda na splošno smo bile zadovoljne. Po akademiji se je pa razlegel v stranski dvorani prisrčen smeh — mladina se je zbrala v njej za slovo in začetek novega dela.

Ena izmed njih.